NN 7/2019 (22.1.2019.), Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Grčki jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj

MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA

144

Na temelju članka 27. stavka 9. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (»Narodne novine«, broj: 87/08, 86/09, 92/10, 105/10 – ispravak, 90/11, 16/12, 86/12, 94/13, 152/14, 7/17 i 68/18) ministrica znanosti i obrazovanja donosi

ODLUKU

O DONOŠENJU KURIKULUMA ZA NASTAVNI PREDMET GRČKI JEZIK ZA OSNOVNE ŠKOLE I GIMNAZIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

I.

Ovom Odlukom donosi se kurikulum za nastavni predmet Grčki jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj.

II.

Sastavni dio ove Odluke je kurikulum nastavnog predmeta Grčki jezik.

III.

Početkom primjene ove Odluke stavlja se izvan snage:

– Nastavni plan i program za osnovnu školu koji se odnosi na predmet Grčki jezik objavljen u »Narodnim novinama«, broj: 102/06,

– Nastavni plan i program za stjecanje školske spreme u programima jezične, klasične i prirodoslovno-matematičke gimnazije koji se odnosi na predmet Grčki jezik, a donesen je Odlukom o zajedničkom i izbornom dijelu programa za stjecanje srednje školske spreme u programima opće, jezične, klasične i prirodoslovno-matematičke gimnazije, klasa: 602-03/94-01-109, urbroj: 532-02-2/1-94-01, Zagreb, 2. ožujka 1994. (Glasnik Ministarstva kulture i prosvjete, 1994.),

– Nastavni plan i program prirodoslovne gimnazije koji se odnosi na predmet Grčki jezik, a koji je donesen Odlukom o nastavnom planu i programu prirodoslovne gimnazije, klasa: UP/I-602-03/03-01/0115, urbroj: 532-02-02-01/2-03-2 od 2. prosinca 2003. godine.

IV.

Ova Odluka stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«, a primjenjuje se za učenike 1. razreda gimnazije od školske godine 2019./2020., za učenike 7. razreda osnovne škole, 2. i 3. razreda gimnazije od školske godine 2020./2021., a za učenike 8. razreda osnovne škole i 4. razreda gimnazije od školske godine 2021./2022.

Klasa: 602-01/19-01/00026
Urbroj: 533-06-19-0007
Zagreb, 14. siječnja 2019.

Ministrica
prof. dr. sc. Blaženka Divjak, v. r.

KURIKULUM NASTAVNOG PREDMETA GRČKI JEZIK ZA OSNOVNE ŠKOLE I GIMNAZIJE

A. SVRHA I OPIS NASTAVNOGA PREDMETA GRČKI JEZIK

Klasični su jezici riječ kroz vjekove. Oni posreduju ukupnost ljudskoga iskustva i duha drevnih civilizacija koje leže u temeljima hrvatske, europske i svjetske kulture. Učeći ih, osoba stječe uvid u unutarnju strukturu niza jezičnih, kulturnih, civilizacijskih i humanih fenomena. Stoga oni pozivaju na putovanje kroz povijest čovjekove težnje za učenjem i spoznajom.

Učenik tako, sve se više udaljujući u prošlost, dobiva više alata za razumijevanje sadašnjosti i oblikovanje budućnosti. Oplemenjujući se čitanjem klasika, on razumijeva kulturnu raznolikost kao zajedničku baštinu ljudskoga iskustva.

Premda je klasični grčki jezik dosegnuo vrhunac u V. stoljeću pr. Kr. u djelima filozofa, tragičara i povjesničara, zbog bogatstva oblika i preciznosti izričaja, postao je univerzalnim jezikom ljudske misli u suptilnim osjećajima pjesnika, snazi govorničkog uvjerenja, neumoljivosti logike pojmova u filozofskom, teološkom i znanstvenom diskursu tijekom tromilenijskog razvoja. Stoga je polazišna točka učenja grčkoga jezika uvijek tekst, koji svježinom i dubinom misli s lakoćom svladava tisućljeća, od kada je kao poruka poslan do danas kada se kao pouka prima. Njegova jezična komponenta vježba analizu i sintezu, a proučavanje zvuka i ritma, tvorbe oblika i zakonitosti rečenice osnažuje istraživačke sposobnosti nudeći u istim riječima mnoštvo varijanti točnoga razumijevanja.

Očitavanje sadržaja književnih djela i njegova integracija u vremenski, prostorni i društveni kontekst nužno potiče intelektualnu živost i odgaja kreativnu, slobodnu i aktivnu osobu. Čitanjem grčkih klasika učenik ulazi u prisnu komunikaciju s autorom, koja ga osposobljava, da ideje teksta implementira u vlastiti osobni razvoj i društveno djelovanje.

Osobito je važan i iznimno velik interdisciplinarni potencijal Grčkoga jezika kao nastavnoga predmeta. On se može razvijati u suradnji s hrvatskim jezikom i modernim jezicima kroz uočavanje jezičnih analogija i osobito leksičkih i etimoloških sličnosti. Poznavanjem i razumijevanjem grčkoga jezika još se više može oplemeniti ukupno razumijevanje hrvatske i svjetske književnosti. Učenje grčkoga jezika prirodno je upućeno na učenje latinskoga jezika. Njihova simbioza i prožimanje, koje je i na leksičkome i na duhovnome i na intelektualnome planu započeto još u antici, i danas pružaju obilje poticaja i mogućnosti za međusobno oplemenjivanje nastave i uspješnije učenje oba predmeta. S jednakim se uspjehom može usmjeriti prema prirodoslovlju, kao putokaz prema njegovu ishodištu i izvoru sve njegove terminologije, ili primijeniti na dublje i potpunije razumijevanje društveno – humanističkih predmeta. Jednaki se potencijal može izraziti i projektnom nastavom u učionici i izvan nje te suradnjom s drugim obrazovnim i kulturnim ustanovama.

Za učenike u Republici Hrvatskoj dodir s epigrafskim spomenicima, artefaktima i drugim materijalnim ostacima grčke kulture na hrvatskoj obali Jadrana, od jonskih kolonija do bizantskih bazilika, otvara i spoznajni put prema širemu shvaćanju vlastita identiteta. Tako grčki jezik zajedno s latinskim, duboko ukorijenjen u mediteranski civilizacijski krug, postaje gradivni element samospoznaje, naša polazišna i razlikovna točka u regionalnom, nacionalnom, europskom i globalnom kontekstu.

Slika 1. Mjesto Grčkoga jezika u cjelokupnome kurikulumu. Pokrata nastavnoga predmeta Grčki jezik je GJ. Uz pokratu predmeta dodaje se oznaka OŠ ako je riječ o odgojno-obrazovnim ishodima u osnovnoj školi, odnosno SŠ ako je riječ o odgojno-obrazovnim ishodima za razrede u srednjim školama.

B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA NASTAVNOGA PREDMETA GRČKI JEZIK

Temeljni je cilj učenja Grčkoga jezika razumijevanje teksta koji je mjesto susreta jezičnih zakonitosti i civilizacijskih sadržaja. Da bi ga ostvario, učenik će:

1. razvijati sposobnost razumijevanja i prevođenja teksta, čime se povećava učenikova sposobnost analize i sinteze

2. ovladavati jezičnom strukturom grčkoga jezika uz sposobnost prepoznavanja i povezivanja tih kategorija u hrvatskome i stranim jezicima, stjecanjem tih znanja učenik će razviti i sposobnost uočavanja i razumijevanja koncepta reda i analogije te međuovisnosti i varijabilnosti

3. usvajati vokabular i ovladavati leksičkim kompetencijama uz razumijevanje riječi grčkoga podrijetla i njihove primjene čime će razvijati sposobnost integracije odnosa sličnoga, različitoga i zajedničkoga

4. uočavati korelaciju između književnosti, civilizacije i kulture te međuovisnost društveno-političkoga okružja i kulturne produkcije, a upoznavanjem vrijednosti grčkoga naslijeđa na nacionalnoj, regionalnoj i globalnoj razini stjecat će sposobnost vrednovanja antičke baštine čime će razvijati alate za kritičko sagledavanje kulturoloških fenomena i stvaranje kulturno-civilizacijskoga identiteta

5. stjecati sposobnost razumijevanja sadašnjosti i oblikovanja budućnosti dijakronijskom komunikacijom, čitanjem tekstova i njihovih poruka unutar i izvan vremena, kada su napisani, čime će naučiti uočavati sličnosti i razlike u ljudskome djelovanju kroz vrijeme te trajnost ljudskih iskustava.

Tablični prikaz odgojno-obrazovnih ciljeva učenja i poučavanja nastavnoga predmeta Grčki jezik

Učenje Grčkoga jezika realizira se postizanjem triju ciljeva na tekstualnoj razini, a iz svakog od njih proizlazi njegova kontekstualnost.

	tekstualni		kontekstualni	
1.	RAZUMIJEVANJE TEKSTA	RAZUMIJEVANJE MORFOLOŠKE STRUKTURE • Ovladavanje morfološkim kategorijama u grčkome jeziku. • Prepoznavanje tih kategorija u hrvatskome jeziku i stranim jezicima.	UOČAVANJE KONCEPTA REDA I RAZUMIJEVANJE ANALOGIJE I ANALIZE	ANALIZA KONTEKSTA I OČITAVANJE IDEJA
		RAZUMIJEVANJE SINTAKTIČKE STRUKTURE • Shvaćanje sintaktičkih kategorija i njihovo prepoznavanje na razini rečenice i teksta u grčkome jeziku. • Uočavanje sličnosti i razlika sintaktičke strukture grčkoga jezika s hrvatskim jezikom i stranim jezicima.	UOČAVANJE STRUKTURE MEĐUOVISNOSTI, VARIJABILNOSTI I SINTEZE	
		USVAJANJE VOKABULARA • Ovladavanje leksičkim kompetencijama. • Razumijevanje etimologije riječi grčkoga podrijetla i njihova primjena.	INTEGRACIJA ODNOSA SLIČNOGA, RAZLIČITOGA I ZAJEDNIČKOGA	
2.	RAZUMIJEVANJE KORELACIJE KNJIŽEVNOST/ CIVILIZACIJA/ KULTURA	UOČAVANJE MEĐUOVISNOSTI DRUŠTVENO-POLITIČKOGA OKRUŽENJA I KULTURNE PRODUKCIJE • Razumijevanje osnovnih obilježja grčke kulture i civilizacije te njihova utjecaja na daljnji razvoj civilizacije.	RAZVOJ ALATA ZA KRITIČKO SAGLEDAVANJE KULTUROLOŠKIH FENOMENA	USPOSTAVA ODNOSA IDEJA/ ČOVJEK/ DJELOVANJE
		VREDNOVANJE ANTIČKE BAŠTINE • Upoznavanje s vrijednostima grčkoga naslijeđa na nacionalnoj, regionalnoj i globalnoj razini.	STVARANJE KULTURNO-CIVILIZACIJSKOG IDENTITETA	
3.	DIJAKRONIJSKA KOMUNIKACIJA	RAZUMIJEVANJE I UOČAVANJE SLIČNOSTI I RAZLIKA U LJUDSKOME DJELOVANJU KROZ VRIJEME • Razumijevanje čitanih tekstova i poruka njihovih autora unutar i izvan vremena u kojemu su napisani.	RAZUMIJEVANJE SADAŠNJOSTI I OBLIKOVANJE BUDUĆNOSTI	UOČAVANJE TRAJNOSTI LJUDSKOGA ISKUSTVA

C. STRUKTURA – DOMENE PREDMETNOGA KURIKULUMA GRČKI JEZIK

Opis domena

1. JEZIČNA PISMENOST

– Pravilno čitanje i pisanje.

– Vokabular – sustavno obogaćivanje fonda grčkih riječi, prepoznavanje grčkoga korijena u riječima hrvatskoga jezika i stranih jezika (etimologija).

– Gramatika – poznavanje osnova grčke fonologije, morfologije i sintakse.

2. ISKUSTVO TEKSTA I KOMUNIKACIJA

– Analiza rečenice i teksta – sposobnost analize rečenice i teksta pokazuje razumijevanje grčkoga jezika.

– Prijevod rečenice i teksta – sposobnost prijevoda rečenice i teksta pokazuje mogućnost izravne i neizravne komunikacije.

– Kontekstualizacija pročitanoga i razumijevanje poruke teksta.

3. CIVILIZACIJA I BAŠTINA

a) Građanin i društvo

– Podrijetlo i elementi građanstva, političkoga ustroja i oblika vladavine.

– Razumijevanje današnjega društvenoga i političkoga ustroja na nacionalnoj i globalnoj razini i njihovih korijena u grčkome društvu.

– Razumijevanje pojmova kao što su razum, obrazovanje, religija, odanost i pripadnost, njihove interakcije i važnosti u svim područjima života.

b) Umjetnost, kultura i estetika

– Razumijevanje utjecaja grčke umjetnosti, kulture i estetike na kasnija razdoblja putem interpretacije tekstova i artefakata.

– Aktualiziranje antike u suvremenome svijetu.

– Razumijevanje utjecaja ljepote, ideala harmonije, kreativnosti grčke književnosti i umjetnosti na razvoj vrijednosti kulture.

c) Identitet i baština

– Grčki tragovi na tlu Hrvatske i Europe i njihov utjecaj na oblikovanje rimske civilizacije, europskoga i hrvatskoga religijskoga, građanskoga i nacionalnoga identiteta (od antičke Grčke do danas).

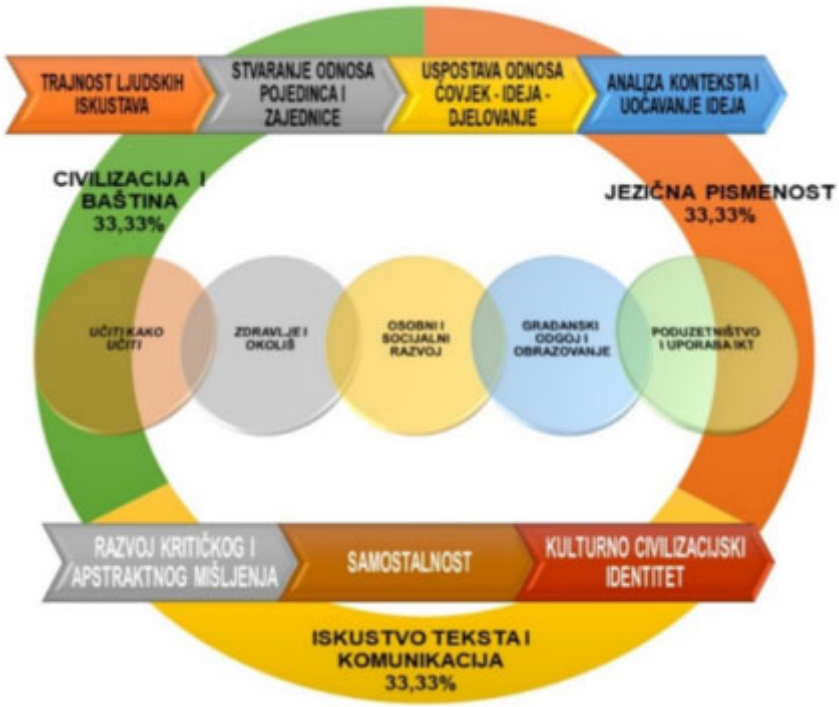
Razrada domena

Učenje grčkoga jezika temelji se na trima okosnicama: razumijevanje teksta, razumijevanje odnosa teksta i kulture, u kojoj je nastao, te razumijevanje dijakronijskih mijena recepcije teksta koje obuhvaćaju reinterpretaciju teksta i baštine u postklasičnom i suvremenome razdoblju. Te se okosnice isprepliću kroz tri domene učenja Grčkoga jezika – Jezičnu pismenost, Iskustvo teksta i komunikaciju te Civilizaciju i baštinu – odnosno tri područja kojima se učenik kreće proučavajući, učeći i sve se više približavajući konačnim ciljevima. Svi oni, koji počnu učiti grčki jezik, najprije će proći put od početnoga dekodiranja potpuno nepoznatoga pisma do tečnoga čitanja i pisanja s razumijevanjem pročitanoga i napisanoga. S vremenom će otkrivati Sokrata, Platona, Aristotela i druge velike mislioce u kontekstu mjesta, vremena i najviše jezika, pratit će razvoj demokracije od Atene do danas ili pak poimanje domoljublja od Sparte do modernih vremena, uspoređivat će tadašnje i sadašnje političke govornike, spoznavati mit ne samo kao priču, nego i kao poruku moralne vrijednosti koju su iz njega iščitavali stari Grci.

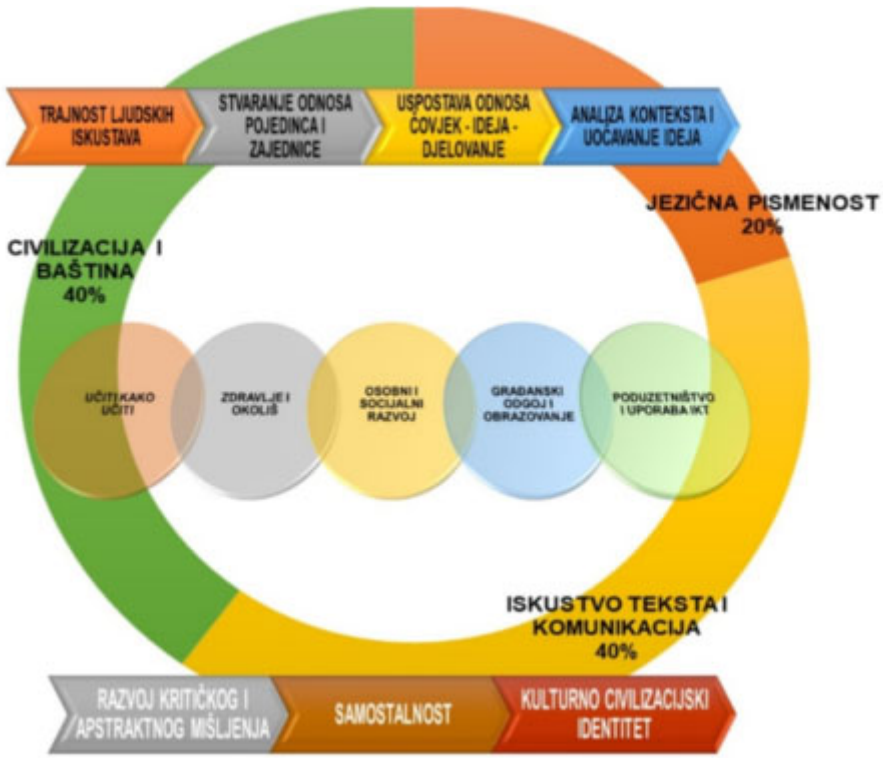
U domeni Jezična pismenost učenik, nakon svladavanja pravilnoga čitanja i pisanja, uči o gramatičkoj strukturi grčkoga jezika – vrste glasova, deklinacije, komparacije, konjugacije pa razne rečenične konstrukcije pomalo zauzimaju svoje mjesto i zajedno stvaraju logički red u umu mladoga čovjeka. Razne vrste riječi poprimaju razumljiv oblik, rečenice od jednostavnih rastu prema sve složenijima, a fond poznatih riječi biva sve bogatiji. Osim znanja raznih gramatičkih i leksičkih oblika učenik stječe mogućnost i sposobnost spoznavanja sličnosti, različitosti i zajedničkih elemenata između grčkoga i hrvatskoga jezika te grčkog i drugih jezika.

Domena Iskustvo teksta i komunikacija nadogradnja je prethodne domene. Učenik uči kako razumjeti i prevesti pročitani tekst. Analizom rečenice otkrit će njezinu unutarnju strukturu, shvatiti međusobnu povezanost riječi u rečenici i prepoznati poruku teksta. Učenik u ovoj domeni, također, uči da komunikacija nije samo razgovor između dvoje ili više ljudi, nego da se komunicirati može na puno razina – izravno i neizravno, doslovno i metaforički, riječima i znakovima, govoreći, čitajući, pišući, šuteći u sadašnjem trenutku, ali i otkrivajući poruke iz nekoga prošloga doba.

Posljednja domena Civilizacija i baština na temelju izvornih tekstova poučava razumijevanju i promišljanju o društvenim, religijskim, filozofskim i umjetničkim dosezima starih Grka te o njihovu utjecaju na razvoj kasnijih razdoblja sve do danas na području Hrvatske, Europe i svijeta. Promišljanje i djelovanje grčkoga čovjeka stvorili su temelj svijeta u kojem mi danas živimo, kao i mnogih, sad već prošlih svjetova – staroga Rima, europske renesanse, razdoblja oblikovanja sustava parlamentarizma. Homerova Ilijada i Odiseja, Demostenovi govori, tragedije i komedije, Periklova Atena, grčke kolonije, Lumbardska psefizma, Eufrazijeva bazilika u Poreču ili bizantske povelje u Dubrovačkom arhivu djelić su jedne velike slagalice, koja čini temelj zapadne civilizacije, čiji smo dio i kao društvo i kao pojedinci.

Slika 1. Grafički prikaz nastavnoga predmeta Grčki jezik od 7. razreda osnovne škole do 2. razreda klasične gimnazije za nastavljače, odnosno, od 1. razreda klasične gimnazije do 3. razreda klasične gimnazije za početnike.

Slika 2. Grafički prikaz nastavnoga predmeta Grčki jezik od 3. razreda klasične gimnazije do 4. razreda klasične gimnazije za nastavljače, odnosno, za 4. razred klasične gimnazije za početnike.

D. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI, SADRŽAJI I RAZINE USVOJENOSTI PO RAZREDIMA I DOMENAMA

Na svim razinama učenja, primjereno dobi učenika, teži se razvijanju interesa, pozitivnoga stava i samopouzdanja pri ovladavanju jezičnim djelatnostima i njihovim međudjelovanjem u različitim situacijama kao i sposobnosti promišljanja o pisanim i govorenim tekstovima radi jačanja osobnih stavova, vrijednosti, identiteta i odgovornosti učenika.

Učenici se postupno kroz domene Jezična pismenost, Iskustvo teksta i komunikacija te Civilizacija i baština upoznaju s različitim strategijama učenja i pristupima učenju te ih svrhovito primjenjuju. Domene se neprestano isprepliću i međusobno su blisko povezane. O težini tekstova (od jednostavnih rečenica i prilagođenoga teksta do izvornih tekstova u različitim žanrovima iz različitih razdoblja) ovisi učenikov napredak u stjecanju vještina, znanja i sposobnosti. Vokabular,